

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สำรวจการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ ซึ่งมีส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

การวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

คณะกรรมการโครงการการศึกษศึกษาในโรงเรียน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม (2517: 154) ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติทางด้านสุขภาพของนักเรียน ระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลและปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ในด้านความรู้ทักษะและการปฏิบัติของนักเรียน ในเรื่องสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 7 ในท้องที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จำนวน 4 โรงเรียน สรุปผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติได้ว่าการปฏิบัติทางด้านสุขภาพอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจทุกระดับชั้น และมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเกือบทุกเรื่อง

กองศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2518: 1-15) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสุขภาพในโรงเรียน ตำบลบ้านป่า และชำผักแพรว อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการสุขภาพโรงเรียนการให้บริการอนามัยโรงเรียน และสำรวจความรู้ทักษะ และการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจาก 4 โรงเรียน ครู 20 คน นักเรียน 353 คน เป็นชาย 206 คน หญิง 147 คน สรุปผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติได้ว่านักเรียนทุกชั้นมีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพอยู่ในเกณฑ์พอใจ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปฏิบัติคนได้ดีที่สุดในร้อยละ 68.6 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปฏิบัติได้ถูกต้องเพียงร้อยละ 52.1 ซึ่งต่ำกว่าชั้นอื่น ๆ

ไสว เพ็ญวิทยารัตน์ (2520: 77) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การเปรียบเทียบ พฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในกรุงเทพมหานครกับในจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของนักเรียนใน 2 จังหวัด ดังกล่าว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน เป็นชาย 300 คน และหญิง 300 คน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ต้องแก้ไข นักเรียนทั้ง 2 จังหวัดมีพฤติกรรมสุขภาพ ไม่แตกต่างกัน

พัชรา กาญจนารัตน์ และคณะ (2520: 155-156) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การศึกษาโครงการสุขภาพและเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประถมศึกษาปีที่ 7 ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี" เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน และเพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิดทางสุขภาพ ตลอดจนสุขปฏิบัติของนักเรียนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล อำเภอแก่งคอย จังหวัด สระบุรี ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ สรุปได้ว่าด้านการปฏิบัตินักเรียนประถมศึกษา ปีที่ 4 ที่โรงเรียนนอกเทศบาล มีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพที่ถูกต้องมากกว่านักเรียนที่ โรงเรียนในเขตเทศบาล ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพถูกต้อง

ทัศนีย์ อินทรสุขศรี (2522: 164-167) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น จังหวัด นครราชสีมา" เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียน ชั้น ประถมปีที่ 4 ในเรื่องสุขภาพทั้งในและนอกเขตเทศบาล ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติสรุปได้ว่า การปฏิบัติตัวของนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้องและยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จินดา วงศ์สวัสดิ์ (2528: 58) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบ พฤติกรรมสุขภาพตามการรายงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างโรงเรียนใน โครงการสุขภาพชายการศึกษาที่โรงเรียนอื่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" เพื่อเปรียบเทียบ พฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตามการรายงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 477 คน จาก 10 โรงเรียน ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติสรุปได้ว่า

1. เมื่อไม่จำแนกเพศ พบว่านักเรียนในโรงเรียนโครงการสุศึกษาสายการศึกษา กับนักเรียนในโรงเรียนอื่นมีการปฏิบัติแตกต่างกัน

2. เมื่อจำแนกเพศ พบว่า

2.1 นักเรียนชายในโรงเรียนทั้งสองประเภทมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ ทั้ง การทดสอบโดยส่วนรวม และเป็นรายชื่อไม่แตกต่างกัน

2.2 นักเรียนหญิงในโรงเรียนโครงการสุศึกษากับโรงเรียนอื่น มีการปฏิบัติ เกี่ยวกับสุขภาพโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อทดสอบเป็นรายชื่อ พบว่ามีการปฏิบัติ เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพแตกต่างกัน

สุริย์ จันทร์โมลี (2528: 31-45) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษา พฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัด บุรีรัมย์ อำเภอมือง และอำเภอลำปลายมาศ" เพื่อเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตัว ด้านสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้ว ภายในเวลา 1 ปี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 384 คน เป็นชายจำนวน 208 คน หญิงจำนวน 176 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในและ นอกโครงการสุศึกษา อำเภอมือง มีการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพดีกว่านักเรียนในกลุ่มลักษณะ เดียวกันในอำเภอลำปลายมาศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด เพศหญิงมีการปฏิบัติตัวดีกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอมือง มีการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพไม่แตกต่างกัน กับผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอลำปลายมาศ

4. ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในโครงการสุศึกษา อำเภอมือง มีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพดีกว่าผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนอกโครงการ อำเภอลำปลายมาศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

จาลโซ เบรินส์ และริเวอร์ (Jalso, Burns and Rivers 1965: 263-268) ได้ศึกษาเรื่อง "ความเชื่อและการปฏิบัติเกี่ยวกับโภชนาการ" (Nutrition Belief and Practice) โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรในรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันในอายุ รายได้ และการศึกษา จำนวน 340 คน ผลการศึกษาพบว่า มีสหสัมพันธ์อย่างสูง (0.63) ระหว่างคะแนนของความเชื่อกับคะแนนของการปฏิบัติทางโภชนาการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเชื่อทำให้เกิดการปฏิบัติทางด้านโภชนาการ และพบว่าการศึกษา มีสหสัมพันธ์อย่างสูงกับคะแนนความเชื่อและการปฏิบัติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าถ้ามีการศึกษาสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อและการปฏิบัติที่มีเหตุผลขึ้นด้วย

เมสกิน (Meskin 1970: 293-295) และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาโดยทำโครงการทดลองเรื่อง "โครงการทันตสุขภาพสำหรับนักเรียนที่มีอัตราเสี่ยงต่อโรคฟันผุ" (A Preventive Dental Program for High Risk Children) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กรู้จักดูแลสุขภาพในช่องปาก สามารถแปร่งฟันได้ถูกวิธีเพื่อลดโรคฟันผุและป้องกันโรคฟันผุ ดำเนินการวิจัยโดยสำรวจนักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 จากโรงเรียน 48 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวนร้อยละ 20 โรงเรียนเข้าร่วมในการทดลอง โดยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับทันตศึกษา ควบคุมอาหารที่ทำให้ฟันผุ และให้ฟลูออไรด์ เสริมฟันให้แข็งแรง แล้วประเมินผลโดยตรวจสุขภาพฟันนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะ ๆ เวลา 2 ปี ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สุขภาพเหงือกของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างดีขึ้น โรคเหงือกในกลุ่มทดลองลดลง ร้อยละ 32 และในกลุ่มควบคุมลดลงร้อยละ 10
2. การลดฟันผุโดยการอุดรอยฟันผุพบว่า กลุ่มควบคุมได้รับการอุดฟันร้อยละ 42 และกลุ่มทดลองได้รับการอุดฟันร้อยละ 41
3. การลดโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่พบว่า มีการรักษาโรคฟันผุที่เกิดขึ้นใหม่ 100 ซี่ ในกลุ่มควบคุม และ 68 ซี่ ในกลุ่มทดลอง

เพคกี ชิน (Peggy Chinn 1973: 85-92) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกับปัญหาต่าง ๆ ของทางโรงเรียน" (A Relationship Between Health and School Problems) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 157 คน ซึ่งมีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ฐานะเศรษฐกิจ อาชีพบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีเวอร์ (Wewer 1980: 1963) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของหลักสูตร สุขศึกษาในโรงเรียนที่มีต่อความรู้ ทักษะ และ การตัดสินใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน" (The Influence of the School Health Curriculum Project on Children's Knowledge, Attitudes, and Decisions Concerning Cigarette Smoking) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาหลักสูตรสุขศึกษาว่ามีผลกระทบต่อความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับสุขภาพ ทักษะ และรูปแบบในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนหรือไม่ โดยมีนักเรียนระดับ 5 ในรัฐอาร์แคนซอร์ 30 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่ม ทดลอง 15 โรงเรียน และอีก 15 โรงเรียนเป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ค่าความแตกต่างที่สำคัญระหว่างกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับ .05 จากตัวแปร 5 ประเภท
2. นักเรียนจากกลุ่มทดลองเลือกเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของ เขา ด้วยเหตุผลทางด้านสุขภาพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และเลือกเหตุผลทางด้านสังคม น้อยกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม
3. โครงการนี้มีผลอย่างยิ่งต่อทัศนคติของนักเรียนเกี่ยวกับตัวของเด็กเองและการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ที่สำคัญที่สุดคือ นักเรียนในกลุ่มทดลองได้รายงานความตั้งใจ เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนว่า จะไม่สูบบุหรี่เป็นอัตราสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม จึงสรุป ได้ว่า หลักสูตรสุขศึกษามีผลในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของเด็ก

ซาชิโกะ ทาคะตะ (Sachiko Takota 1981: 208 - 209) ทำการศึกษา วิจัยเรื่อง "อุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของรัฐฮาวาย" (Student Accidents in Hawaii's Public Schools) โดยมีจุดประสงค์เพื่อ สืบหาอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน และเพื่อศึกษาระบบการรายงานอุบัติเหตุในโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนของรัฐ จำนวน 204 โรงเรียน จาก จำนวนทั้งหมด 224 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 157,000 คน รวบรวมข้อมูล จากแบบการรายงานอุบัติเหตุของนักเรียนที่พยาบาลประจำโรงเรียนได้จัดทำไว้ในช่วงเวลา

1 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายประสบอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิง ในอัตราส่วน 2 : 1 นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนการบาดเจ็บมากกว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ไอซิลี (Isely 1978: 41 - 45) ทำการวิจัยเรื่อง "ความสนใจทางด้านสุขภาพของนักเรียนในตอนใต้ของคาเมอรูน" (A Survey of Student Health Interests in South Central Cameroon) ศึกษาโดยรวบรวมคำถามทางด้านสุขภาพจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 1,600 - 2,240 คน ในโรงเรียน 16 โรงเรียน รวมทั้งทำการถามครูในชั้นเรียนแล้วนำข้อความมาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจโรคติดเชื้อ สุขภาพส่วนบุคคล กายวิภาคศาสตร์ และ สรีรวิทยา

สรุปการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนภายในประเทศ ยังไม่มียุติหาการศึกษาในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ส่วนใหญ่ได้ทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน ในด้านการปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพสรุปได้ดังนี้ การปฏิบัติตนทางด้านสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มิเป็นที่น่าสนใจ อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องแก้ไข พบว่าเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน นอกจากนี้สภาพที่อยู่อาศัย สถานที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการการเรียนการสอน และการจัดบริการสุขภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขของนักเรียน ซึ่งทำให้มีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนในต่างประเทศ ไม่พบว่ามีผู้ใดหา การศึกษาในเรื่องนี้โดยเฉพาะ แต่การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางด้านสุขภาพพบว่านักเรียนที่มีฐานะ เศรษฐกิจ และอาชีพบิดามารดาแตกต่างกันย่อมจะมีการปฏิบัติทางด้าน

สุขภาพที่แตกต่างกัน และมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพ รวมทั้งเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพเช่นเดียวกัน นอกจากนี้หลักสูตรศึกษามีผลในการตัดสินใจต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กด้วย

จากการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบได้ว่าการปฏิบัติทางด้านสุขภาพของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดาอาชีพของบิดามารดา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว และสถานที่อยู่อาศัยของนักเรียน มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ นอกจากนี้การวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ยังไม่มีผู้ทำการวิจัยไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาตามตัวแปรเพศของนักเรียนและสังกัดของโรงเรียน เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและหาแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย